

5. Про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України щодо особливостей досудового розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних із зникненням осіб безвісти за особливих обставин під час дії воєнного стану : Закон України від 22.07.2025 № 4555-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4555-20#Text> (дата звернення: 26.03.2026).

6. Ukraine Facility. *Міністерство економіки України* : веб-сайт. URL: <https://www.ukrainefacility.me.gov.ua/> (дата звернення: 26.03.2026).

7. Висновок № 19 щодо організації діяльності органів прокуратури для забезпечення їхньої незалежності та неупередженості. *Консультативна рада європейських прокурорів* : веб-сайт. URL: <https://rm.coe.int/opinion-no-19-2024-of-the-ccpe-ua/1680b34283> (дата звернення: 26.03.2026).

8. Рішення Конституційного Суду України від 18.12.2024 № 11-р(П)/2024. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v011p710-24#Text> (дата звернення: 26.03.2026).

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-639-6-7>

КОНСТИТУЦІЙНО-ПРАВОВЕ ЗНАЧЕННЯ КІБЕРПРОСТОРУ УКРАЇНИ

Морозов А. А.

*здобувач ступеня магістр спеціальності «Міжнародне право»,
Київський університет права Національної академії наук України
м. Київ, Україна*

Конституція України, згідно з її 8 статтею, є основним законом держави, який має найвищу юридичну силу та у відповідності до якого приймаються інші нормативно-правові акти. В 17 статті Основного закону встановлено, що «захист суверенітету і територіальної цілісності України, забезпечення її економічної та інформаційної безпеки є найважливішими функціями держави, справою всього Українського народу» [1].

Територією будь-якої країни світу прийнято вважати певну частину земної поверхні – суходіл, окреслену державними кордонами, які були офіційно визнані світовим товариством, зокрема – Організацією Об'єднаних Націй. Окрім цього, державною територією вважаються її територіальні та внутрішні води, підземні надра, повітряний простір та

умовні території (повітряні та водні судна). Водночас, враховуючи стрімкий розвиток технологій та суспільства, постало питання у правовому визначенні кіберпростору.

Під кіберпростором, за Д. Дубовим, розуміється одночасно й інформаційний простір, й комунікативне середовище, які були створені сукупністю інформаційних процесів на основі єдиних стандартів та протоколів обміну даними [4, с. 213].

При цьому, на його думку, особливістю та проблемою одночасно кіберпростору є його кордони, оскільки саме вони є однією із ключових ознак держави та чинником її безпеки у взаємодії з іншими суб'єктами міжнародного публічного права. Автором підкреслюється наявна проблема у визначенні кіберкордонів на рівні суверенної держави, хоча він схильний до «реалістичного підходу» Д. Шелдона щодо ототожнення кіберкордону з державним кордоном, оскільки перший у своєму існуванні напряму залежний від штучних об'єктів – телекомунікаційної інфраструктури, яка є його джерелом живлення [3, с. 37–38].

На Вашингтонському саміті НАТО, який відбувся в столиці Сполучених Штатів Америки у липні 2024 року, було створено Інтегрований центр кіберзахисту НАТО, який має на меті вдосконалити мережеву безпеку та ситуаційну обізнаність, а також було впроваджено кіберпростір як сферу проведення операцій, що, у свою чергу, може свідчити про наміри Альянсу надати кіберпростору значення такого виміру, втручання в який є порушенням статті 5 Альянсу, яка передбачає колективний захист союзників від збройної агресії проти одного з членів НАТО. [Декларація Вашингтонського саміту]

Водночас, у статті 17 Основного закону України визначено, що «оборона України, захист її суверенітету, територіальної цілісності і недоторканності покладаються на Збройні Сили України». Окрім цього, у Верховній Раді України зареєстровано проєкт Закону України «Про Кіберсили Збройних Сил України», метою прийняття якого у пояснювальній записці проголошується необхідність «створення військової та технічної організаційної структури у складі Збройних Сил України за стандартами НАТО, яка відповідатиме за кібероборону України, захист її суверенітету та територіальної цілісності в кіберпросторі» [1; 2].

І хоча питання правової визначеності кіберпростору як частини державної території України в Конституції України виникло у 2026 році, потенціал у створенні прямого зв'язку між ними вже міцно закріплюється як у світовій практиці, так і в національній правовій системі. Це підтверджується наміром створити окремий, спеціалізований на кіберпросторі та кіберобороні, підрозділ у Збройних Силах України, на які покладено обов'язок захищати державний кордон.

Література

1. Конституція України : Закон від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 08.05.2026).
2. Проект Закону України «Про Кіберсили Збройних Сил України». URL: <https://itd.rada.gov.ua/billinfo/Bills/Card/45453> (дата звернення: 08.05.2026).
3. Дубов Д. В. Кіберпростір як новий вимір геополітичного суперництва : монографія. К. : НІСД, 2014. 328 с.
4. Верховцева І. Г. Глобальний кіберпростір та опір інформаційній агресії: кібердипломатія України у протидії російській інформаційній інвазії. 2024. № 9. С. 213–243. DOI: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-480-1-9>
5. Декларація Вашингтонського саміту. 2024. URL: <https://www.nato.int/en/about-us/official-texts-and-resources/official-texts/2024/07/10/washington-summit-declaration?selectedLocale=uk> (дата звернення: 08.05.2026).

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-639-6-8>

ПРИНЦИП ПРОПОРЦІЙНОСТІ ЯК КОНСТИТУЦІЙНИЙ МЕХАНІЗМ ОБМЕЖЕННЯ ДЕРЖАВНОГО ВТРУЧАННЯ У ПРАВА ЛЮДИНИ В УМОВАХ ВІЙНИ

Нітченко А. Г.

*кандидатка історичних наук, доцентка,
доцентка кафедри правоохоронної діяльності та загальноправових
дисциплін*

*Національний університет «Чернігівська політехніка»
м. Чернігів, Україна*

В умовах відсічі повномасштабній збройній агресії рф та дії правового режиму воєнного стану в Україні особливого значення набуло визначення конституційної межі між безпековими заходами держави та збереженням сутності прав людини. Конституція України не заперечує можливості тимчасових обмежень у воєнний час, проте імперативно пов'язує їх із критеріями формальної визначеності, строковості та недоторканністю «ядра» невідчужуваних прав. Аналогічний підхід закріплено у Європейській конвенції з прав людини